

TOATE CERÂND BREVET LA NEMURIRE... SPRE O POETICĂ A NESFÂRȘITULUI LA EMINESCU

Iuliana OICĂ¹

iulia_oica@yahoo.com

ABSTRACT: This paper presents one important poetic sign – immortality – in the creation of our national poet, Mihai Eminescu. The main function of this poetic sign is to reveal the aspiration of the poet to overpass the limits: space and time, which become constraining for any human being. Only the poet has the privilege to escape from this limited universe through his creation, that 's why the poetry can be associated with eternity/immortality.

KEYWORDS: immortality, creation, poetry, poet, poetic sign

Motivând legătura dintre semnificat și semnificant, semnul poetic „instituie semnificația și este fenomenul decisiv al comunicării poetice”², prin „caracterul sintagmatic combinatoriu mai mult sau mai puțin deschis”³. Cercetătorul Constantin Parfene definește semnul poetic drept un semn al limbii de gradul al III-lea: „altfel spus, cuvântul în poezie, devine din *semnificat semnificantul* altui *semnificat* (s.a.)”⁴.

Eugenio Coșeriu consideră că limbajul poetic nu reprezintă „o deviere de la limbajul pur și simplu sau față de limbajul de toate zilele, ci dimpotrivă, limbajul poetic, în care se actualizează ceea ce ține de semn, este limbajul cu toate funcțiile lui, adică plenitudinea funcțională a limbajului”⁵. Se cuvine a menționa și concepția lingvistului despre funcția poetică a limbajului în ceea ce privește limbajul poetic: „nu poate exista o funcție poetică, fiindcă concentrarea în structura mesajului se poate reprezenta în poezie, însă nu este ceea ce face ca poezia să fie poezie”⁶.

1 Profesor de Limba și literatura română la Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika”, Comănești, județul Bacău.

2 Ileana Oancea, *Semiostilistica*, Timișoara, Editura Excelsior, 1998, p. 78.

3 *Ibidem*, p. 72.

4 Constantin Parfene, *Teorie și analiză literară*, București, Editura Științifică, 1993, p. 49.

5 Eugenio Coșeriu, *Prelegeri și conferințe (1992–1993)*: Anuar de lingvistică și istorie literară. T. 33. Ser. A. Lingvistică, Iași, 1994, p. 153.

6 *Ibidem*, p. 148.

Pentru Dumitru Irimia, limbajul poetic constituie „un sistem autonom de semne, omonime la structura de suprafață cu semnele lingvistice, dar distincte funcțional în/prin structura de adâncime, scoate raportul om-limbă-lume de sub determinările contingente: ființă istorică – limbă istorică – lume istorică, înscriindu-l, prin principiul metaforic, într-un proces de dezmarginire”⁷. Delimitarea realizată de Dumitru Irimia are la bază principiul absolutizării funcției poetice.

Conceptul de nemurire

În sens religios creștin-ortodox, *nemurire* înseamnă „viață viitoare: ținta ultimă la care vom ajunge după viața noastră pământească, [...] viața nesfârșită și fericită și ce va urma după veacul pământesc și după învierea morților”⁸. Dar în poezia eminesciană, tema nemuririi devine o formă de lirism absolut. La Eminescu, ideea nemuririi se naște din mituri și credințe, există dinaintea acumulărilor culturale și devine aspirație personală, având drept scop îndepărtarea fricii de moarte. Și mit străvechi, și doctrină mistică, și aspirație metafizică de ordin filosofic, și simplă credință, nemurirea ajunge un vis bântuit de fantasme al unui poet cu sufletul sfâșiat de o tensiune lăuntrică permanentă, izvor nesecat al inspirației creatoare.

Pe plan filosofic, Platon aduce în discuție principiul imortalității sufletului uman: trupul și sufletul sunt puse sub semnul *coincidentia oppositorum*, la fel ca viața și moartea. Dialogul *Phaidon*, numit și cartea cea mare a umanității, în care Phaidon îi povestește lui Echecrates ultima zi a lui Socrate în închisoare și execuția lui, reprezintă de fapt dezbaterea sinelui individual cu spiritul și împăcarea, lămurirea sinelui prin regăsirea spiritului. Socrate încearcă să-și încurajeze prietenii, spunându-le despre credința sa în nemurirea sufletului și în soarta sa fericită după moarte. Astfel, el realizează o demonstrație riguroasă despre natura nemuritoare a sufletului. Pentru Platon, ideea de viață este incompatibilă cu orice idee de descompunere și moarte: sufletul, ca principiu al vieții, este prin urmare nemuritor. Doar gândirea rațională și științifică permite sufletului să evadeze în totalitate din limitele corpului.

Preluând ideea din teologia orfică și cea pitagoreică, moartea constituie în viziune platoniciană o purificare a ființei umane, privită ca o

7 Dumitru Irimia, *Introducere în stilistică*, Iași, Editura Polirom, 1999, p. 64.

8 *Învățătură de credință creștină ortodoxă*, tipărită cu aprobarea Institutului Biblic și de misiune ortodoxă, București, 1952, p. 163.

entitate ce unifică sufletul și trupul, sufletul reprezentând ființa, iar corpul existența. Ființa sufletului este solidară cu ființa ideilor, controlează și comandă trupul, iar natura sa divină nu poate fi decât veșnică. Socrate își acceptă destinul cu seninătate, întrucât viața întregă trăise sub semnul filosofiei, care nu este altceva decât o cultivare a sufletului, o pregătire pentru moarte. Adevăratul filosof tinde mai mult către spirit, pătrunde în universul valorilor și sensurilor profunde, învață să moară, iar în fața morții nu se înpăimântă, percepend-o ca început al unei alte vieți.

Cu alte cuvinte, dezbateră socratică postulează ideea nemuririi sufletului ca reîncarnare, renaștere în alt trup, sufletul fiind principiul vital. Moartea trupului nu înseamnă și moartea sufletului: „Dacă ne-muritorul este indestructibil, atunci este cu neputință ca la venirea morții sufletul să piară. Căci niciodată sufletul nu ar primi moartea în el și niciodată nu va fi un suflet mort”⁹.

În *Discurs asupra metodei*, Descartes privește unitatea dintre suflet și corp drept un lucru specific cugetării, întrucât nu se poate ști dacă sufletul este nemuritor doar ca suflet individual sau numai ca substanță cugetătoare. Dacă la început, Descartes pune accentul pe diferența dintre spirit și trup, spre sfârșitul vieții, el vorbește despre interdependența lor, ajungând la ceea ce el numea „o unire reală substanțială”¹⁰.

Pe de altă parte, în lucrarea *Lumea ca voință și reprezentare*, Arthur Schopenhauer ajunge la concluzia că natura nemuritoare este de fapt omul și voința lui de viață. O altă perspectivă asupra nemuririi o constituie concepția lui Kant, care discută despre „nemurirea sufletului ca postulat al rațiunii pure”¹¹.

Bun cunoscător al filosofiei, poetul Eminescu descoperă în *Critica rațiunii pure* conceptul de eternitate și fațetele ei multiple, iar în *Metafizica* i se revelează ideea că spațiul imaginației poetice nu e un teritoriu accesibil *capetelor de rând*. Având conștiința propriei valori, geniul eminescian se regăsește în acest spațiu, poposind aici pentru a reporni într-o aventură a spiritului ce îi oferă posibilitatea să viseze la esența divină, eternă. Mihai Eminescu dezbate mai întâi ideea nemuririi la nivel teoretic, apoi la nivel literar începând cu poezia de debut *La mormântul lui Aron Pumnul* până la poemul *Luceafărul*, un imn al geniului nemuritor hotărât de ordinea divină.

9 Gh. Vlăduțescu, *Filosofia în Grecia veche*, București, Editura Albatros, 1984, p. 263.

10 René Descartes, *Principiile filosofiei*, București, Editura Iri, 2000, p. 82.

11 Immanuel Kant, *Critica rațiunii pure*, București, Editura Științifică, 1969, p. 461.

Metafora nemuririi în poeziile antume

Creația eminesciană palpită de fiorul morții, resimțit în versuri sau printre versuri de eul poetic copleșit de destinul implacabil hărăzit ființei muritoare. Ca un alt Ghilgameș, tânărul poet are revelația sfârșitului atunci când moare profesorul său, Aron Pumnul, căruia îi închină aceste versuri. Omul este captivul propriului destin cu o limită prestabilită a existenței pe acest pământ și i se refuză dreptul de a se opune. Nu-i rămâne decât să-și accepte soarta, să se resemneze și să privească moartea ca o certitudine: „Căci, ah! geniul mare al deșteptării tale/ Pășii, se duse-acuma pe-a nemuririi cale/ Și-n urmă-i ne-a lăsat!”¹². Doar prin moarte ființa umană poate accede la nemurire, eterna țintă a omului nemulțumit de finitudine. Ușor de recunoscut chiar în aceste versuri de debut este și legătura intrinsecă dintre nemurire și omul de geniu: doar acesta se poate bucura de privilegiul nemuririi datorită capacității sale spirituale.

Dincolo de latura thanatică, erosul eminescian relevă o altă cale de acces spre nemurire. Iubirea devine creatoare de timp poetic, de *prezent etern*, fiind sentimentul care integrează ființa umană în sufletul cosmic și așază trăirea sub pecetea bucuriei, fericirii și, implicit, a nemuririi. Viața însăși se află într-o armonie totală cu moartea, dar și cu iubirea: „Căci te iubesc, copilă, ca zeul nemurirea,/ Ca preotul altarul, ca spaima un azil;/ Ca sceptrul mâna blândă, ca vulturul mărirea,/ Ca visul pe-un copil”¹³. Într-o simbioză perfectă, se împletesc aici sacralitatea cu iubirea, ascensiunea cu puterea și visul cu inocența, creând un tot care tinde spre eternitate. Deși limitată, existența oferă omului multiple căi de împlinire a ființei, a visului de dragoste și, mai ales, a dorinței de a cuceri i-limitatul. Dedublat între contingent și transcendent, eul poetic aspiră spre nemurire prin iubire și vis, căi ideale de a transgresa omenescul.

O altă tentativă de a cuceri absolutul se conturează în poemul *Scrisoarea I*, în care metafora luminii se asociază cu cea a întunericului, dincolo de viziunea cosmogonică care se impune ca temă independentă. Contemplarea cosmosului ca totalitate implică nu numai contingentul, ci și trecutul – ca moment primordial al nașterii universului terestru din chaos – și viitorul – ca moment al extincției, deoarece, asemeni oricărei

12 Mihai Eminescu, *La mormântul lui Aron Pumnul* în volumul *Poezii*, București, Editura „Minerva”, 1985, p. 5.

13 Mihai Eminescu, *Amorul unei marmure*, în *op. cit.*, p. 15.

ființări, și universul s-a născut, trăiește și va muri. Discursul poetic vizionar și, totodată, criptic proiectează destinul tragic al geniului, al tuturor valorilor intelectuale pe fundalul vanității lumii contemporane: „Fericească-l scriitorii, toată lumea recunoască-l.../ Ce-o să aibă din acestea pentru el, bătrânul dascăl?/ Nemurire, se va zice. Este drept că viața-ntreagă,/ Ca și iedera de-un arbor, de-o idee i se leagă”¹⁴. Printr-o amară meditație, soarta bătrânului dascăl, simbol al omului superior preocupat să dezlege tainele universului este prezentată obiectiv, ilustrând profunzimea cugetării și accesul la marile adevăruri. Intrarea în eternitate înseamnă o confruntare continuă cu timpul, o luptă pentru depășirea condiției de ființă supusă efemerității. Destinul universului este similar celui uman, fiind circumscris unui moment limitat între trecut și viitor, o clipă ce reprezintă însăși forma existenței, iar omul superior cu rolul de conștiință a universului inconștient, de centru spiritual al cosmosului rămâne oglinda în care divinitatea lipsită de formă și corporalitate ajunge la cunoașterea de sine.

Tot geniului i se oferă revelația adevărului poetic, iar zborul său nemărginit ne poartă în atemporalitate și în spațiul metafizic, fiind expresia descătușării spirituale a omului, trăirea intensă a absolutului și armonizarea cu eternitatea. Deși posedă timpul infinit și spațiul fără margini, geniul eminescian întruchipat de Luceafăr crede în dragostea omenească, în iubirea pământescă care să fixeze umanul în eternitate: „Tu-mi ceri chiar nemurirea mea/ În schimb pe-o sărutare/ Dar voi să știi asemenea/ Cât te iubesc de tare”¹⁵. Iubirea îi oferă geniului posibilitatea de a se contopi cu teluricul, de a deveni asemenea oamenilor trecători care își construiesc întreaga existență în jurul ideii de fericire, luând astfel parte la scurgerea vieții, la evenimential. Rugămintea lui Hyperion către Demiurg realizează trecerea de la apăsarea *negrei veșnicii* sau *setea de repaus spre ora de iubire* ca substitut al eternității, ca mod de eliberare de sub tirania veșniciei și ca o formă de a pătrunde în repausul original, în *liniștea uitării*. Deși parte integrantă din spiritul universal, Hyperion își dorește ieșirea din eternitate și intrarea în efemeritate, pentru a putea trăi *acel farmec sfânt* al iubirii, acele emoții ivite odată cu invadarea sufletului și a trupului de către acest sentiment înălțător, dar pur omenesc: „Reia-mi al nemuririi nimb/ Și focul din privire/ Și pentru toate dă-mi în schimb/ O oră de iubire...”¹⁶.

14 Mihai Eminescu, *Scrisoarea I* în *op. cit.*, p. 88.

15 Mihai Eminescu, *Luceafărul* în *op. cit.*, p. 108.

16 Mihai Eminescu, *Luceafărul* în *op. cit.*, p. 112.

Ca simbol al efemerului, *ora de iubire* constituie coborârea în materie a spiritului geniului, o limită de netrecut pentru cel care semnifică spiritul pur, „un sacrificiu absolut pentru astru și – ceea ce e și mai rău – un sacrificiu absurd”¹⁷. Cu siguranță, Eminescu credea în potențialul de eternitate a umanului, dar condiția umană sub întruparea Cătălinei refuză categoric să-și dăruiască dragostea unei ființe astrale, definită ca atare de însuși Hyperion: „Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece”¹⁸. Chiar cu riscul pierderii nemuririi, Hyperion aspiră la omenesc, la iubire cu scopul de a se împlini ontologic, de a intra în spațiul viului, de a trece din veșnicia statică în cea plină de mișcare, caracteristică ființării.

Efemerul trăiește clipa și se complăce în mediocritate, refuzând să-și asume țeluri înalte. Simbol al omului comun, Cătălina renunță ușor la *visul de luceferi* în favoarea unei iubirii pământene, aflată la îndemână. Socializarea în exces, atribut al muritorilor, o determină să-l accepte ca partener pe semenul Cătălin, pajul cu origine socială obscură. Incapabilă a-și asuma povara nemuririi, care ar fi însemnat moartea ei în plan uman, Cătălina rămâne pentru geniu doar un *chip de lut* ancorat întru veșnicie în condiția umană.

Nemurirea – motiv recurent în postumele eminesciene

Lectura postumelor eminesciene relevă o perspectivă organică a creației poetului, care rămâne mereu același, indiferent dacă avem în vedere antumele sau postumele. Mai mult decât atât, postumele pot fi privite drept o veritabilă poietică, în care geniul poetului se proiectează plutonic, un alt Luceafăr întrupat din noaptea tumultului lăuntric unde se ciocnesc văpăile ce dau substanță și însuflețesc poemele sale. Tocmai geniul ar putea fi considerat cenzorul poeziilor publicate în timpul vieții, deoarece Eminescu nutrește neîncetat perfecțiunea versurilor create.

În postumele eminesciene, nemurirea se asociază cu întunericul și imaginea plutonică a eului creator, devenind cunoașterea însăși, ce asigură plasarea sa în eternitate: „Fața lui Eminescu e dublă: privește o dată spre noaptea comună a vegherii, a naturii și umanității, iar altă dată spre noaptea fără început a visului, a vârstelor eterne și a geniilor romantice”¹⁹. O lectură atentă scoate la iveală existența metaforei întunericului și-n

17 Rosa del Conte, *Eminescu sau despre absolut*, Cluj, Editura Dacia, 1990, p. 85.

18 Mihai Eminescu, *Luceafărul* în *op. cit.*, p. 116.

19 Ion Negoiteșcu, *Poezia lui Eminescu*, București, Editura Eminescu, 1994, p. 11.

antume, dar ca simbol al haosului primordial: „căci era un întuneric ca o mare fără-o rază”²⁰. Zeul întunericului, prezență eternă percepută de ființa umană în mod alternativ cu lumina, face trimitere la ideea nemuririi.

Poemul *Basmul ce i l-aș spune ei* pare un elogiu adus iubirii și naturii, prin lirismul subiectiv și melancolia profundă, prin aspirația eului spre absolut, spre perfecțiune. Iubirea rămâne mitul întemeietor al ființei, experiență fundamentală și sentiment ce înalță și desăvârșește. Femeia e aici ființa angelică, perspectiva poetică se circumscrie optimismului specific primei etape a eroticii eminesciene, care descoperă sensul adânc al lucrurilor primordiale, al universului și al ființei: „Într-a cerului mărire/ Scara de aur se pierdea,/ Iar pe-un tron de nemurire,/ Maica Domnului zâmbea”²¹. Ființa serafică capătă atribute sacre, iubirea ei înnobilează suflul poetic și dispăre ideea morții atotcuprinzătoare. Mitul iubirii se reface în spațiul trăirii iar posibilitatea nemuririi redevine o împăcare metafizică, un răgaz în imensul scepticism eminescian, un tip creator de cunoaștere ce îl determină pe poet să perceapă lumea în profunzime, să-și atribuie rolul de zeu prin poetica sa.

Același poet își imaginează un dialog deschis între lumină și întuneric, între ființă și neființă, între suflet și trup, între prezent și viitor. Timpul însuși se constituie în eternitatea concepută ca un început al tuturor lucrurilor, acea tăcere care învăluie cunoașterea din care se ivește lumea. Verbul la modul imperativ din titlul poeziei *O, te-nsenină, întuneric rece* trimite la o ieșire din spațiul întunericului, o reîntoarcere la meditație. Întunericul încetează a mai simboliza abisul, haosul primordial sau a avea valențe demonice și reprezintă raționalul, presentimentul morții, impersonalitatea asociată perfecțiunii eului creator. Privind detașat spectacolul lumii mărunte, omul superior se retrage în contemplare apolinică, departe de nerecunoașterea venită din partea contemporanilor. Hotărât să-și împlinească vocația creatoare – misiunea pe acest pământ, eul creator reunește în poezie trăirile individuale cu ale poporului prin redescoperirea trecutului, exprimând sentimente și valori supreme ce înnobilează sufletul uman. Versul cu valoare de simbol „Toate cerând brevet la nemurire”²² sugerează dorința poetului de a nu împărtăși aceeași soartă cu a omului comun, care dispăre într-un tot prin trecerea în neființă. Doar lumea ideilor este nemu-

20 Mihai Eminescu, *Scrisoarea I*, în *op. cit.*, p. 87.

21 Mihai Eminescu, *Basmul ce i l-aș spune ei*, în *op. cit.*, p. 150.

22 Mihai Eminescu, *O, te-nsenină, întuneric rece*, în *op. cit.*, p. 157.

ritoare iar timpul universal infinit impune supremația spiritului asupra trupului și tocmai de aceea ființele muritoare sunt incapabile să se fixeze în atemporal și să creeze durabil.

După modelul spiritului nemuritor, spațiul este și el conturat în funcție de trăirile spiritului, străbătând timpul. Din dorința de a crea un spațiu nemuritor, apare în poemul *Memento mori* o cetate pusă sub semnul soarelui și al luminii, ce renaște din cenușă și decade sub blestemul lui Decebal: Roma. Cele două toposuri, Grecia și Dacia (spațiu matrice al culturii românești), sunt localizate simbolic în munte – un spațiu primordial, o formă de organizare a lumii, semnificând deopotrivă imaginea creației, dar și ascensiunea ce propulsează spiritul creator și înlesnește transcendența. Ideea nemuririi încununează acest spațiu aflat în consonanță cu natura, construită de o forță creatoare care se deschide spre eternitate: „Zei pregetă să-și deie-a lor sentință...Și-n uimire/ Cugetă-de au fost popul destinat spre nemurire,/ Au fost ei-și dacă mor ei-suntem noi nemuritori?”²³. Poetul-cugetător, retras în spațiul mitic, al începuturilor, asemenea zeilor, își adresează întrebări tulburătoare cu privire la destinul omenirii văzut ca un centru al spiritului etern. Mitul orfic evidențiază un poet îndemnat de întuneric să renunțe la muzica care sonorizează lumea, fiind supus dezamăgirii și suferinței. Noul Orfeu, ipostaziat în poetul care dă glas emoțiilor lăuntrice, este capabil a evolua spre transcendent, depășește planul mitologic și cel terestru, fiind o prelungire a întunericului și un magician în plan teluric al forței divine. Eșecul acestui Orfeu se datorează lumii finite și incapabile să-i înțeleagă aspirațiile. Moartea nu trebuie privită ca o anulare a ființei sau a existenței, ci o fixare a lumii în ordinea superioară. Trecutul și prezentul sunt picături ce „te-nchină nemuririi”²⁴ și întreaga existență este o adevărată călătorie către moarte și renaștere, asociindu-se cu spațiile infinite. Viață și moarte, întuneric și lumină, cer și pământ sunt elemente pe care se fundamentează poezia eminesciană traversată de un suflu meditativ perpetuu. Dar nu certitudinea, ci îndoiala izvorâtă din nimicnicia prezentului, tensiunea cu privire la atotputernicia viitorului constituie centrul sufletesc caracteristic poetului.

Prin încercarea de mitologie românească, *Genai*a, rămasă neterminată, poetul propune aceeași imagine a nemuririi ca o certitudine în plan uman și universal. În fiecare om se întrupează spiritul universului iar ființa

23 Mihai Eminescu, *Memento mori*, în *op. cit.*, p. 203.

24 Mihai Eminescu, *Memento mori*, în *op. cit.*, p. 203.

în om e nemuritoare. Lumea reprezentărilor este o lume a aparențelor și numai spațiul eternității este o lume a esențelor. Moartea este „o clipă de adormire”²⁵, doar existența într-o veșnicie salvează conștiința umană și o integrează în universalitate: „Nemurire? Când? Când avea destul suflet ca să le-ajungă dincolo?”²⁶. Sufletul poetic poate atinge nemurirea, se poate stabili în eternitate, numai prin creație, deoarece în fiecare om se manifestă spiritul universului.

O mărturisire lirică poate fi și poemul *Confesiune*, în care moartea și întunericul devin instanțe reflectate ale eului poetic, raze în jurul cărora ființăm, ne mișcăm și ne zbatem, încercând toate posibilitățile de existență: „Moarte și nemurire sunt numai umbre a mele”²⁷. Viețile oamenilor sunt interogații adresate universului, iar nemurirea este construită de omul creator ce se consumă și trăiește într-o solitudine fără margini, capabil să perceapă esența lumii, să reflecte ideea supremă. Sfârșitul este un ultim vis posibil, prin care se modelează o nouă ipostază a realului, conferind impresia de irealitate. Motivul umbrei poate simboliza aventura unei gândiri atotștiutoare, o căutare a sinelui, o dorință de a se transfera în atemporalitate.

Nemurirea rămâne o tentație a omului superior și mai ales a geniului eminescian, metaforă recurentă la modul obsesiv atât în antume, cât și în postume. Relația dintre poet și eternitate se conturează pe câteva elemente-simbol: întunericul, moartea, suferința. Viața însăși se compune dintr-o suferință metafizică pentru omul de geniu, înzestrat cu o anumită sensibilitate față de lumea limitată, efemeră, în care se va stinge asemenea oricărui om comun, dar va renaște prin propria creație, rămânând în memoria colectivă. Pe deplin conștient de superioritatea gândirii sale, poetul vizionar stabilește rolul poetului și menirea sa pe acest *pământ rătăcitor*. În fața neantului, împresurat de o solitudine totală, creatorul privește cu impersonalitate zbuciumul zadarnic al oamenilor creați din spiritul primordial, din lumină și întuneric, terifiți de apropierea morții. Sufletul omului comun se tânguie în preajma nefinței, trădând neputința de a se integra în spațiul nemuririi, iar spiritul geniului traversează o suferință metafizică pentru a se regăsi în eternitate. Poemele eminesciene antume și

25 G. Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*, București, Editura Minerva, 1970, p. 24.

26 Mihai Eminescu, *Genia*, în *op. cit.*, p. 223.

27 Mihai Eminescu, *Opere alese II*, Ediție îngrijită și prefațată de Perpessiciu, București, Editura pentru Literatură, 1964, p. 539.

postume reprezintă o unitate ce dezvăluie drama unui poet ce se zbate între temporal și atemporal, între întuneric și lumină, între cosmic și teluric. Semnele lumii sunt încifrate de creator în imagini poetice asemenea unor hieroglife, descifrabile de către un lector competent. Actul poetic eminescian renaște lumi pe care poetul, în loc de a le descifra, le încifrează, prin însumarea celor două instanțe fundamentale: rațiunea și fantezia. Creația poetică eminesciană conferă formă inexistentului și dă chip invizibilului, prin capacitatea de a re-crea o lume paralelă prin apelul la imagini poetice pline de sens și semnificații, în aspirația absolută spre nemurire.

În loc de concluzii: dreptul la nemurire

Așa cum a prezis Mihai Eminescu într-una din artele sale poetice, *numai poetul* se sustrage timpului curgător și privește veacurile prin lumina creației. În versurile sale, sideralul se contopește cu teluricul și dau glas muzicii sferelor, a cărei sonoritate străbate eternul și se revelează cu aceeași intensitate generațiilor ce vin și se duc în ritmul irepetabil impus de Marele Timp.

Având conștiința propriei genialități, dar și stigmatul efemerității, asemeni oricărei ființe umane, poetul Eminescu știe că numai prin creație va avea acces la nemurire și această idee este ridicată la rangul de *ars poetica*. Recurența imaginii nemuririi în relație cu lexemele *nemuritor* și *întuneric* prefigurează aspirația obsesivă a eului creator de a transcende limitele ce definesc omul comun. De asemenea, spiritul zbuciumat de imaginea nemuririi se confesează în discursul poetic, construind un templu ce-și extrage esența din nemurire – creația sa poetică.

Bibliografie:

- [1] *** *Învățătură de credință creștină ortodoxă*, tipărită cu aprobarea Institutului Biblic și de misiune ortodoxă, București, 1952.
- [2] Călinescu, G., *Opera lui Mihai Eminescu*, București, Editura Minerva, 1980.
- [3] Costache, Iulian, *Eminescu. Negocierea unei imagini*, București, Editura Cartea Românească, 2008.
- [4] Coșeriu, Eugenio, *Prelegeri și conferințe (1992–1993): Anuar de lingvistică și istorie literară*, T. 33. Ser. A. Lingvistică, Iași, 1994.
- [5] Conte, del Rosa, *Eminescu sau despre absolut*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990.
- [6] Descartes, René, *Principiile filosofiei*, București, Editura Iri, 2000.

Eminescu, Mihai, *Opere alese II*, Ediție îngrijită și prefațată de Perpessicius, București, Editura pentru Literatură, 1964.

- [7] Eminescu, Mihai, *Poezii*, București, Editura Minerva, 1985.
- [8] Ibrăileanu, G., *Eminescu*, Iași, Editura Junimea, 1974.
- [9] Irimia, Dumitru, *Introducere în stilistică*, Iași, Editura Polirom, 1999.
- [10] Irimia, Dumitru, coord., *Dicționarul limbajului poetic eminescian: semne și sensuri poetice*, Iași, Editura Universității Al. I. Cuza, 2005.
- [11] Kant, Immanuel, *Critica rațiunii pure*, București, Editura Științifică, 1969.
- [12] Negoîtescu, Ion, *Poezia lui Eminescu*, București, Editura Eminescu, 1994.
- [13] Oancea, Ileana, *Semiostilistica*, Timișoara, Editura Excelsior, 1998.